

Claes Westman
Ordf. Äpplarö Naturvårdsförening
Börjesonsvägen 8
168 50 Bromma

Karin Joelsson
Enheten för Naturvård
Länsstyrelsen i Stockholms län

Rapport etapp 2:2 – röjning/eldning 2019, återskapande av strandäng/strandbete på Äpplarö 1:85 i Österåkers kommun, Äpplarö naturreservat

Bakgrund

Naturbetesmarker är relativt näringsfattiga marker som under lång tid hävdats genom bete eller slåtter. Att de är näringsfattiga beror på att markerna ej använts för odling av grödor och därför generellt sett aldrig gödslats. Istället har det pågått en kontinuerlig reduktion av näring i och med betet och slåttern. Under det senaste århundradet har det skett en drastisk fragmentering av naturbetesmarker. Slåttermarkerna är så gott som borta och betesmarkerna har minskat med 90 %. Naturbetesmarker inkluderar strandängar och även dessa har drabbats av omfattande igenväxning och fragmentering under det gångna seklet. Fram till början av 1900-talet var strandängar vanligt

förekommande och användes inom slätterängsbruket. När slätterängsbruket sedan successivt ersattes av ett modernare jordbruk minskade antalet djurgårdar och det ekonomiska intresset för foder från strandängar sjönk. Det ledde till att många strandängar övergavs och fick växa igen medan andra omvandlades till jordbruksmark. Igenväxning och fragmentering är idag ett stort hot mot strandängar. Anledningen är att hävd i form av bete och slåtter upphört i stor utsträckning. Detta har inneburit att växtarter knutna till denna naturtyp fått svårare och svårare att sprida sig, blivit utkonkurrerade av invasionsarter samt minskat i antal.

Äpplarö Naturvårdsförening driver ett projekt under 5 år för att återskapa en strandäng/strandbetesområde. Den aktuella strandängen är placerad på västra delen av ön.

Restaureringen syftar till att återskapa en gammal strandäng som varit betad och hävdad under århundraden men som växt igen under de senast 60-70 åren. Området bestod främst av alskog i de inre delarna och vass med inslag av små sälgbestånd i de yttre delarna mot vattnet. Målet är att röja bort alla träd och hävda genom bete och slåtter och därmed få tillbaka de karaktärsarter av växter och djur som är typiska för denna naturtyp.

För övrig områdesbeskrivning se "Ansökan om återskapande av strandäng på Äpplarö 2018-2020".

Karta 1: Områdets mått.

Åtgärdsrapport

När detta projekt startades under 2015 täcktes området av cirka 150 träd i form av främst al med inslag av enstaka askar, björkar och ekar. Undervegetation bestod av stora bestånd av kvävegynnade arter som hallon, älggräs, strandlysing, brännässla och ulltistel.

Under hösten 2018 röjdes området på alla träd i samband med olika arbetsinsatser och ekonomiskt stöd från Länsstyrelsen. Trädtoppar och grenar eldades delvis medan andra drogs ihop till rishögar. Stockarna eldades delvis medan andra staplades för att möjliggöra veduttag för öns boende. Ett antal stockar blev också kvar osågade.

Under året skulle eldning ske av kvarvarande rishögar och de stockar som ej tagits till ved under våren. På grund av det torra och varma vädret under maj sköts denna aktivitet till hösten. Under oktober genomfördes en större arbetsdag med cirka 30 personer som sågade upp, drog ihop stockar och de kvarvarande rishögarna för att slutligen elda upp allt. Hela området röjdes och tömdes på ris och stockar. Ett fåtal stockar finns kvar. Dessa ligger för torkning och ska sågas upp till brädor.

Under året har stödröjning av buskar och vass också skett i inom hela området för att hindra inträning av nya vedartade växter och för att motverka vassens spridning mot norr.

Guidning av området skedde för cirka 350 personer under våren då Skärgårdsstiftelsens vänförening besökte ön.

Bild 1: Området töms på rishögar och stockar.

Bild 2: Cirka 30 personer deltog i röjningsarbetet under oktober.

Bild 3: Området är nu helt tömt på stockar och ris samt att uppslag av sly och vass hållits undan.

Bild 4: Ön besöktes av flera än 350 personer i maj från Skärgårdsstiftelsen. De fick bland annat lära sig allt om restaurering av strandängar.

Projektgenomförande av etapp 2:2

Följande aktiviteter har genomförts under etapp 2:2 – röjning/eldning:

Åtgärd	Utförare	Tidsåtgång/kostnad
Kapning, stapling av stockar och hopsamling av grenar	Föreningens medlemmar	2 tillfällen tot. 30 mantimmar
Röjning av området på sly och vass	Föreningens medlemmar	2 tillfällen tot. 10 mantimmar.
Eldning av grenar och stockar	Föreningens medlemmar	1 tillfälle tot. 140 mantimmar
Material och transporter (bensin, kedjor, olja etc.)	-	1 000 kr

Fortsatt projekt

Följande grova plan finns i dagsläget:

Etapp 1: Under 2015-2017 har cirka 50 alar tagits ner och eldats upp samt att viss röjning har skett av alkott, sälj och vass. - **Genomfört**

Etapp 2: 2018-2019 – fortsatt röjning av trädsiktigt, och eldning av stammar och grenar. Dessutom kommer viss slätter av skott och vass ske. Alla träd tas bort. - **Genomfört**

Etapp 3: 2020 – Stubbröjning/fräsning samt påbörjad stängsling av området. Alla stubbar (ca 150 st) tas bort och hela området stängslas med fårstängsel.

Etapp 4: 2021- Stängsling samt årligt fårbeta och stödröjning vid behov
Inventering av floran.

Arbetet kommer att utföras av entreprenörer i form av Inmedias/Naturgruppen (röjning, inventering), Atle Trädfällare AB (röjning), Stubbfräsning i Roslagen (stubbfräsning), Bosse Tidholm Entreprenad (transporter) och Äpplarö Gård (stängsling) samt Äpplarö Naturvårdsförenings medlemmar och ledas av föreningens styrelse. Projektet söker och har erhållit ekonomiskt stöd från Länsstyrelsen. Fårbeta kommer öns arrendatorer fam. Johansson att ansvara för. Övriga medel och arbetskraft står Äpplarö Naturvårdsförening för.

*Magnus Rignell, Naturgruppen EF
På uppdrag av Äpplarö Naturvårdsförenings styrelse*

naturgruppen®.se

Äpplarö 2019-12-15